

УДК 069.51:2-525.4(477.51-25)

Мирослав Май-Борода

САКОС СВЯТИТЕЛЯ ФЕОДОСІЯ УГЛИЦЬКОГО В КОЛЕКЦІЇ ЧЕРНІГІВСЬКОГО ІСТОРИЧНОГО МУЗЕЮ

THE SAKKOS OF SAINT THEODOSIUS UHLYTSKYI IN THE COLLECTION OF THE CHERNIHIV HISTORICAL MUSEUM

DOI: 10.58407/litopis.250406

© М. Май-Борода, 2025. CC BY 4.0

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-3467-7380>

Мета статті полягає в розкритті історії богослужбового облачення, що нині зберігається у фондах Чернігівського історичного музею ім. В. Тарновського – сакосу святого Феодосія, архієпископа Чернігівського. Особлива увага приділяється питанню визначення на основі аналізу доступних документів найімовірнішого місця зберігання сакосу до моменту його надходження до музейних фондів. Стаття ґрунтується на загальнонаукових **методологічних принципах** історичності, цілісності та об'єктивності. Вони реалізуються через застосування історико-критичного, порівняльно-аналітичного та логічного методів. **Наукова новизна:** історія сакосу та шлях його надходження до музею раніше не досліджувалися. Тривалий час в облікових документах атрибуція богослужбової шати залишалася хибною: були неправильно визначені вид облачення та час його створення, не було встановлено, що воно належало святому Феодосію Чернігівському.

Висновки. Опрацьований матеріал дозволив встановити, що сакос походить з ризниці архієпископа Феодосія Углицького, визначити Спасо-Преображенський собор як найбільш вірогідне місце зберігання сакосу до 1925–1926 рр. – часу, коли він за обґрунтованим припущенням міг бути взятий до колекції музею в результаті експедицій наукових співробітників по церквах Чернігова.

Ключові слова: сакос, святой Феодосій Углицький, Борисо-Глібський собор, Спасо-Преображенський собор, Чернігівський історичний музей.

The purpose of the article is to reveal the history of one liturgical vestment, currently kept in collections of the V. Tarnovskyi Chernihiv historical museum – the sakkos of Saint Theodosius, Archbishop of Chernihiv. Special attention is paid to the issue of determining, based on the analysis of available documents, the most likely place of storage of the sakkos until its entry into the museum collections. The article is based on the general scientific **methodological principles** of historicity, integrity, and objectivity. They are implemented through the use of historical-critical, comparative-analytical, and logical methods. **Scientific novelty:** the history of the sakkos and the way it came to the museum have not been studied before. For a long time, the attribution of the liturgical vestment in accounting documents remained incorrect: the type of vestment and the time of its creation were incorrectly determined, and it was not established that it belonged to Saint Theodosius of Chernihiv.

Conclusions. The processed material allowed us to establish that the sakkos comes from the sacristy of Archbishop Theodosius Uhlytskyi, to identify the Saviour-Transfiguration cathedral as the most likely place of storage of the sakkos until 1925–1926 – the time when, according to a reasonable assumption, it could have been taken to the museum collection as a result of expeditions of scientific staff to churches of Chernihiv.

Key words: sakkos, Saint Theodosius Uhlytskyi, Saints Boris and Gleb cathedral, Saviour-Transfiguration cathedral, Chernihiv historical museum.

У Чернігівському історичному музеї ім. В. Тарновського зберігається багата колекція одягу різних верств населення: це традиційне українське народне вбрання, одяг козацької старшини, містян, мундири чиновників і військових, богослужбовий одяг духовенства.

Музейна колекція православного богослужбового облачення налічує майже 400 одиниць і охоплює період з XVII по XX ст. Значна кількість священних шат надійшла до музею із зібрання Чернігівського єпархіального давньосховища, музею Чернігівської губернської вченої архівної комісії та Музею українських старожитностей В. Тарновського. Чимало предметів релігійного культу, які мали вагому історико-культурну цінність, врятували працівники Чернігівського історичного музею під час закриття та ліквідації храмів і монастирів у 1920–1930-х рр. та при черговій антирелігійній кампанії радянської влади на чолі з М. Хрущовим у 1958–1964 рр. На сьогодні зібрання музею дозволяє проілюструвати майже всі елементи богослужбових шат православних священнослужителів¹.

Серед них зберігається унікальне облачення – сакос² святителя Феодосія Углицького, архієпископа Чернігівського (інв. № И-1315). Його святого добре відоме кожному жителю Чернігова, а віруючі чернігівці визнають і шанують його як небесного покровителя свого древнього міста.

З 1688 р. життя тоді ще архимандрита Феодосія Углицького стає тісно й назавжди пов'язане з Черніговом. У цей рік з благословення архієпископа Лазаря Барановича Феодосій переїжджає в Чернігів із Києва, де до того був настоятелем Свято-Михайлівського Видубицького монастиря, і приймає під своє управління Свято-Успенський Єлецький монастир. З цього часу він стає найближчим помічником архієпископа Лазаря в управлінні єпархіальними справами. Лазар Баранович, розуміючи високі духовні якості архимандрита Феодосія, бачив його в майбутньому своїм наступником на древній Чернігівській кафедрі.

Після обрання Феодосія Углицького на архієрейський престол, у вересні 1692 р. над ним була звершена архієрейська хіротонія³. Він був висвячений в сан архієпископа з правом носіння сакоса. На той час таке право мали не всі архієреї, а лише патріархи та митрополити, а в знак особливої честі – і деякі архієпископи.

Першим такої честі серед чернігівських архіпастирів удостоївся з благословення патріархів Паїсія Александрійського, Макарія III Антіохійського та Іоасафа II Московського Лазар Баранович. Це право він отримав одночасно з піднесенням статусу Чернігівської кафедри до архієпископії, або ж точніше сказати – з відновленням цього статусу: «понеже архієпископія Черниговская бе древле»⁴. У грамоті патріархів від 8 вересня 1667 р., яка затверджувала архієпископію «от летъ вѣщше шести сотъ бывшую»⁵, сказано: «Мы православніи патриарси благословляемъ и утверждаемъ архієпископію Черниговскую отъ нынешняго преосвященнаго архієпископа Лазаря Барановича, ему же и въ саккосе служити благословляемъ. И по немъ будущи вси архієпископи нарекутся»⁶.

Відтак це право наслідував і його наступник – святий Феодосій Углицький. Воно затверджувалось грамотою царів Іоанна та Петра Олексійовичів, виданій 28 вересня 1692 р., в якій підкреслювався статус Чернігівської архієпископії як першої серед інших архієпископських кафедр: «В подтверженіе и укрепленіе той Черниговской Епархіи, и чина духовнаго, и прежнихъ правъ: сію нашу царскаго величества милостивую жалованную грамоту, даъ ему (архієпископу Феодосію – М. М-Б.) повелели. И при Божіей помощи, сею нашою царскаго величества грамотою, ту Черниговскую архієпископію, и Ево Пресвященнаго Черниговскаго Архієпископа, укрепляемъ и утверждаемъ: и впредь Ево Пресвященнаго Архієпископа Черниговскаго, и по немъ иныхъ. И ту Черниговскую Архієпископію, при той же помощи Божіи, и за предстательствомъ Пресвятыя Богородицы: в таком же соблюденіи и охраненіи имети хотимъ, в какове она была до сего времени: в

¹ В колекції немає орарів та митр.

² Сакос – це виключно архієрейський богослужбовий одяг. У богослужбовий вжиток сакос увійшов з XII ст., коли візантійські імператори почали дарувати Константинопольським патріархам, вшановуючи їх сан, деякі предмети царського облачення. Поширення цього богослужбового одягу як характерного для єпископського сану відбувалось не надто швидко. Константинопольський патріарх спочатку одягав сакос лише тричі на рік: на Різдво Христове, на Великдень і в День П'ятидесятниці. Згодом сакос почали носити інші патріархи та митрополити. Святий Симеон Солунський, який жив у XIV–XV ст., зауважував, що на той час його вдягали лише голівуючі архієреї, інші ж носили фелони (див.: Дмитревский И. Историческое, догматическое и таинственное изъяснение Божественной Литургии. Основано на Священном Писании, правилах Вселенских и Поместных Соборов, и на писании святых отцев Церкви: С прил. «Книги о храме» Симеона, митр. Солунского. Санкт-Петербург, 1884. С. 323). На початку XV ст. сакос з'явився й на наших теренах. Його привіз із собою з Греції митрополит Київський Фотій, грек за походженням. І лише на початку XVIII ст. сакос стає богослужбовим облаченням для всього єпископату.

³ Щодо питання точної дати хіротонії див.: Тарасенко О. Святий Феодосій архієпископ Черниговский. Дубно: МЕЛИСА, 2005. С. 73.

⁴ Материалы для истории отношений к Южно-русской Церкви восточных патриархов. 1620–1678. Архив Юго-Западной России. Киев: В Губернской Тип-и, 1872. Ч. 1. Т. 5. С. 9.

⁵ Там само. С. 10.

⁶ Там само.

нашей Государской милости, междо великоросійскими Архієпископіями, первоначалною Архієпископією»⁷.

Тривалий час сакос із колекції музею залишався без правильної атрибуції. В роки Другої світової війни музей горів (в 1941 р.), і вся облікова документація загинула. Відтак у інвентарній картці післявоєнного часу на цей експонат зазначалось, що це стихар XVIII–XIX ст. Запис зроблено 27 січня 1948 р., коли складалася нова фондова документація після повернення музейних предметів з евакуації. Стихар та сакос дійсно дещо схожі за формою, але мають явні відмінності. Причиною неправильного визначення церковної шати могла бути недостатня кваліфікація укладачів документів та загальна необізнаність у церковних питаннях і тонкоцях церковного мистецтва, притаманна тодішньому атеїстичному радянському періоду.

Визначити ж те, що сакос належав саме святителю Феодосію, вдалося в 2021 р., напередодні відкриття виставки в Чернігівському історичному музеї ім. В. Тарновського, присвяченої 125-річчю канонізації святого. Це стало можливим після порівняння музейного артефакту зі світліною облачення святителя, поміщеної в книзі «Картины церковной жизни Черниговской епархии из IX вековой ее истории»⁸ 1911 р. видання. На фото сакос закритий досить широким великим офомором, але ті його частини, що проглядаються, дозволяють побачити повну відповідність сакосу з музейної колекції із сакосом на фото: повністю тотожні позументи, співпадає пропорційність оксамиту та парчі.

Сакос пошитий зі світло-жовтої парчевої тканини з рослинним орнаментом. Довжина 125 см, ширина (по низу) 112 см. По периметру обшитий червоним оксамитом, гудзики – з блакитних ниток із шестикутною зіркою по центру, на горловині – 1 металевий гудзик. Сакос обшитий ажурним парчевим позументом по периметру (ширина 4 см), навколо грудей і по спині (ширина 6 см). На спині – хрест із позументу (18х18 см). Підкладка з бежевого шовку.

Час створення сакоса варіюється між 1692 та 1696 рр. Нижньою ймовірною хронологічною межею його створення є рік архієрейської хіротонії святителя Феодосія. Верхня хронологічна межа визначається датою смерті святого – початком 1696 р.⁹

Відкритим залишається питання щодо місця виготовлення облачення. У цей час лише на Чернігівщині діяло кілька жіночих монастирів, які були значними центрами виробництва священницького облачення: Чернігівський П'ятницький, Ніжинський Введенський, Новомлинський Успенський, Макошинський Покровський монастирі.

Теоретично можливим також є варіант, що сакос був подарований святителю в Москві, де відбулась його хіротонія, але письмових свідчень про це наразі не маємо. Відомо, що в квітні 1693 р., вже після повернення архієпископа Феодосія до Чернігова, делегація від його імені на чолі з архидіаконом Феоділом прибула з подячним листом до Москви. Через архидіакона від царів святителю було передано «сорок соболей с хвосты во 150 рублев»¹⁰, – подарунок, який в 1692 р. через відсутність «тех соболей ему из казенного Приказу не дано»¹¹. Посланці також не залишилися без подарунків, вони отримали тканину: «...архидіакону камки одинадцять аршинь, писарю да шести человекомъ слугамъ архієпископлимъ сукна англійскаго по п'яти аршинь, возницямъ и челяди шести же человекамъ сукна анбурскаго по п'яти аршинь человеку изъ казеннаго приказа»¹².

На жаль, в «Картинах церковной жизни» підпис світліни сакосу не дає ніякої інформації про його місце зберігання на той час, на відміну від підписів під багатьма іншими артефактами, фото яких розміщені в книзі. Імовірним місцем його зберігання могла бути ризниця Чернігівського Архієрейського будинку, яка займала, «безспorno, выдающееся место как по обилию церковной утвари и облачений, так и по древности, ценности и художественности работы многих, входящих в состав ее предметов»¹³. Але серед згаданих в описі ризниці 25 сакосів¹⁴ жоден не відповідає за своїм зовнішнім виглядом сакосу святителя Феодосія. В «Историко-статистическом описании Черниговской епархии» із архі-

⁷ Грамота Царей Иоанна и Петра Алексеевичей Преосвященному Феодосию Архиепископу Черниговскому и Новгородскому, данная в подтверждение прав его на Черниговскую Архиепископию. *Прибавление к Черниговским Епархиальным Известиям*. Часть неофициальная. 1900. № 8–9. С. 260.

⁸ Картины церковной жизни Черниговской епархии из IX вековой ее истории. Киев: Фото-лито-типография С.В. Кульженко, 1911. С. 85.

⁹ Про день кончини свят. Феодосія див.: Тарасенко О. Святитель Феодосий... С. 94–97.

¹⁰ Успенская В. Царские подарки святителю Феодосию Черниговскому в 1692 г. и его посланцам в 1693 г. *Прибавление к Черниговским Епархиальным Известиям*. Часть неофициальная. 1900. № 20. С. 572.

¹¹ Там само.

¹² Там само.

¹³ Козминский Д. Описание ризницы и библиотеки Черниговского Архиерейского дома. *Прибавление к Черниговским Епархиальным Известиям*. Часть неофициальная. 1893. № 11. С. 350.

¹⁴ Козминский Д. Описание ризницы и библиотеки Черниговского Архиерейского дома (продолжение). *Там само*. 1893. № 14. С. 480–483.

ерейського облачення в ризниці Архієрейського будинку згадуються лише 4 митри та 5 панайі, «замечательных по украшениям и драгоценности»¹⁵.

В описі менш багатой ризниці Успенського Єлецкого монастиря згадується тільки 6 сакосів. Серед них святительського сакоса також немає¹⁶.

На превеликий жаль, опис майна Чернігівського кафедрального Борисо-Глібського монастиря за 1739 р., що зберігається в Державному архіві Чернігівської області, має втрати та пошкодження саме в тій частині, де перелічується облачення. Від розділу про ризницю залишився невеликий клаптик паперу, на якому читаються лише перші слова в рядках: «2. Сакось ... 11. Омофоръ 12. Палица»¹⁷.

До музею сакос святителя Феодосія потрапив, імовірно, в період активної боротьби наукових співробітників за збереження церковних цінностей від їх знищення радянською владою, агресивно налаштованої до Церкви та її культури. У 1925–1931 рр. музей очолював Марк Вайнштейн – людина, яка приклала максимум зусиль задля збереження церковних старожитностей Чернігова та Чернігівщини від знищення або продажу за кордон. У цей час до музею зі Спаського собору була перенесена фреска «Свята Фекла» XI ст., передані срібний оклад кіоту шанованої чудотворної Троїцько-Іллінської ікони Божої Матері, царські «мазепинські» врата з Борисо-Глібського собору та врата з Єкатерининської церкви, дзвін, подарований полковником Павлом Полуботком Вознесенській церкві в Чернігові.

Перші роки директорства М. Вайнштейна стали досить плідними для музею в плані розширення колекції. Фонди значно поповнилися новими артефактами: «За рік 1925/6 вступило до Музею 2510 речей і понад 400 книжок»¹⁸. Серед них «велика кількість іноді дуже цінних речей культового вжитку, що їх зібрано по церквах міста та округи»¹⁹. Певно, під час таких музейних експедицій сакос святителя Феодосія й потрапив до музейної колекції.

На підкладці шати залишився запис: «Відд. культ. 417 1927 року». Оформлення облікових документів для нових артефактів могло відбутися пізніше, адже в серпні 1925 р. об'єднаним чернігівським музеям було передано будинок колишнього Дворянського та селянського земельного банку. Облаштування нового приміщення потребувало чимало часу та сил: «Два перші квартали 1925/6 року пішли на перевезення й розташування наново всіх збірок»²⁰. Тому складання інвентарних карток могло бути відкладене на деякий час, і зазначений на сакосі 1927 р. разом з номером, імовірно, вказує на час оформлення документів, а не на час вилучення облачення з церковної ризниці.

Пролити світло на питання, де саме зберігався сакос святителя Феодосія до його надходження до музею, може допомогти таке співставлення. У колекції музею зберігається малий омофор (інв. № И-1339) з нашитим медальйоном, на якому зображена ікона Божої Матері «Знамення». Старий інвентарний номер – «Відд. культ. 357 1927 року». Очевидно, що він потрапив до музею приблизно в той самий час, що й сакос. На його підкладці напис ручкою: «Из Черн. каф. соб. омофор Феодосия».

Кафедральних соборів у Чернігові було два – Спасо-Преображенський та Борисо-Глібський. Як зазначав у заяві від 30 червня 1921 р. «В Губюст, в подотдел ликвидации комиссии по отделении церкви от государства» від імені соборної релігійної громади Чернігова її голова, відомий український педагог і науковець Олексій Фльоров: «Спасо-Преображенский собор и Борисо-Глебская церковь с давних пор – более 300 лет – составляют то органическое и неразрывное целое соборного прихода – и в отношении религиозно-исторических традиций, и в отношении хозяйственно-административных соотношений»²¹. Тобто сприйняття двох соборів як одного цілого кафедрального комплексу, вірогідно, стало причиною відсутності уточнення в написі на омофорі, з якого саме храму було взяте архієрейське облачення.

До заяви від 16 квітня 1919 р. до Юридичного відділу Чернігівського повітового виконавчого комітету з проханням від соборної релігійної громади передати їй «в пользование и заведывание предназначенное для богослужебных и обрядовых целей имущество Черниговского Спасо-Преображенского и Борисо-Глебовского кафедральных соборов, а рав-

¹⁵ Филарет (Гумилевский), архиеп. Историко-статистическое описание Черниговской епархии. Чернигов: Губернская тип-я, 1873. Книга 2: Черниговский архиерейский дом, духовная семинария и училища. С. 50–51.

¹⁶ Филоновский А. Опись ризницы и библиотеки Черниговского Елецкого Успенского монастыря. Прибавление к Черниговским Епархиальным Известиям. Часть неофициальная. 1893. № 16. С. 598–599.

¹⁷ Державний архів Чернігівської області (далі – ДАЧО). Ф. 679. Оп. 5. Спр. 3. Між 3 та 4 арк. (непронумерований).

¹⁸ Вайнштейн М. Чернігівський державний музей. Український музей. Київ, 1927. 36. 1. С. 251.

¹⁹ Там само.

²⁰ Там само.

²¹ ДАЧО. Ф. Р-2867. Оп. 1. Спр. 15. Арк. 5.

но и самые храмы»²², настоятелем протоієреєм Олександром Єфимовим 17 квітня того ж року в Юридичний відділ були подані інвентарні описи майна кафедральних соборів у двох примірниках²³. В описі священних предметів і речей Борисо-Глібського собору зазначено – «Облачений Св. Феодосія въ особомъ шкафу 2 шт. Там же священныя предметы въ Его же время употреблявшіяся»²⁴.

Водночас «Описи Спасо-Преображенского и Борисоглебского черниговских кафедральных соборов и священных предметов и вещей в сих церквах находящихся» за 1921 р. мають відмінності від описів 1919 р., у них вказано, що в цей час шафа з облаченням святителя знаходилася вже в Спаському соборі. У документі читаємо, що там зберігалось «древних облачений святителя Феодосия в особом шкафу 2»²⁵. Цілком можливо, що йдеться саме про сакос та омофор, які могли бути вилучені з собору в 1925–1926 рр. і нині зберігаються в Чернігівському історичному музеї ім. В. Тарновського.

Хоча сакос, з огляду на благоговійне шанування його власника, зберігався, безумовно, з особливою дбайливістю, та, вочевидь, не був зношеним при житті святого Феодосія²⁶, у наш час він уже потребував реставраційних робіт, які були виконані музейним реставратором Ольгою Філіною 2021 р. Можливо, пошкодження з'явилися під час евакуації музейної колекції в роки Другої світової війни, оскільки на світлині сакосу з «Картин церковной жизни» видно, що позумент у нижній частині шати був ще цілим. На облаченні місцями потріпані нитки на парчевій тканині та позументі, 4 гудзика втрачено, 2 розплетені. Значна частина позументу на тильній частині сакосу втрачена. Особливо звертала на себе увагу велика заплямованість воском рукавів сакосу. Причину такої забрудненості пояснити важко. За богослужінням архієрей використовує свічки, ними він благословляє народ у певні моменти служби, але характер заплямованості не схожий на випадковий та ненавмисний.

Значимість віднайдення сакосу в колекції музею визначається, у першу чергу, вагомістю постаті святителя Феодосія в церковній історії нашого краю та України, як і всього православного світу загалом. Ім'я святителя добре знають далеко за межами нашої держави, храми в його честь і пам'ять побудовані в Європі та Америці. Як справедливо зазначалося в чернігівській пресі на початку ХХ ст., «кожна нова відомість, що стосується життя преподобного святителя Феодосія, для кожного православного є вельми цінною»²⁷. Актуальними ці слова залишаються і в наш час.

Окрім того, атрибуція богослужбової шати стала ще однією цеглиною у важливому та кропіткому процесі відновлення втраченої в роки Другої світової війни музейної облікової документації.

Світлина з книги «Картины церковной жизни Черниговской епархии из IX вековой ее истории».

²² ДАЧО. Ф. Р-698. Оп. 7. Спр. 3. Арк. 67.

²³ Там само. Арк. 68.

²⁴ Там само. Арк. 62 зв.

²⁵ Там само. Ф. Р-2867. Оп. 1. Спр. 15. Арк. 1 зв.

²⁶ Сакос використовувався лише на богослужіннях і не тривалий час, адже після архієрейської хіротонії святитель Феодосій прожив недовго – три з половиною роки. До того ж у ризниці святителя навряд чи був усього лише один сакос.

²⁷ Успенская В. Царские подарки святителю Феодосию... С. 571.

Сакос святителя Феодосія з музейної колекції.

Тильна сторона сакоса.

Гудзик на сакосі.

Фрагмент рукава з воском (до реставрації).

Сакос на виставці, присвяченій 125-річчю канонізації святителя Феодосія.

References

- Dmytrevskiy, Y. (1884). *Ystorycheskoe, dohmatycheskoe y taynstvennoe yzъyasnenye Bozhestvennoi Lyturhyi* [Historical, dogmatic, and mystical explanation of the Divine Liturgy]. Saint Petersburg, Russia.
- Fylovovskiy, A. (1893). *Opys ryznitsy y byblyoteki Chernyovskoho Eletskeho Uspenskoho monas-tыria* [Inventory of the sacristy and library of the Chernihiv Yeletsky Uspensky monastery]. *Prybavlenye k Chernyovskym Eparkhyalnym Yzvestiyam – Addendum to Chernigov Diocesan News*, 16, P. 598–599.
- Humylevskiy, D. (1873). *Ystoryko-statystycheskoe opysanye Chernyovsoi eparkhyi* [Historical and statistical description of the Chernihiv diocese]. Chernihiv, Ukraine.
- Kozmynskiy, D. (1893). *Opysanye ryznitsy y byblyoteki Chernyovskoho Arkhyereiskoho doma* [Description of the sacristy and library of the Chernihiv Bishop's house]. *Prybavlenye k Chernyovskym Eparkhyalnym Yzvestiyam – Addendum to Chernigov Diocesan News*, 11–14, P. 350–356; 480–483.
- Tarashenko, O. (2005). *Svyatitel' Feodosij arkhiepiskop Chernigovskij*. [Saint Theodosius Archbishop of Chernihiv]. Dubno, Ukraine.
- Uspenskaia, V. (1900). *Tsarskye podarky sviatyteliu Feodosiyu Chernyovskomu v 1692 h. y eho poslantsam v 1693 h.* [Royal gifts to Saint Theodosius of Chernihiv in 1692 and to his envoys in 1693]. *Prybavlenye k Chernyovskym Eparkhyalnym Yzvestiyam – Addendum to Chernigov Diocesan News*, 20, P. 572.
- Vainshtein, M. (1927). *Chernihivskiy derzhavnyi muzei. Ukrainskyy muzei* [Chernihiv state museum. Ukrainian museum]. Kyiv, Ukraine.

Май-Борода Мирослав Сергійович – кандидат богослов'я, доктор філософії, старший науковий співробітник Чернігівського історичного музею ім. В. Тарновського (вул. Музейна, 4, м. Чернігів, 14000, Україна).

Mai-Boroda Myroslav – candidate of theology, doctor of philosophy, senior research fellow of the V. Tarnovskyi Chernihiv historical museum (4 Muzeyna str., Chernihiv, 14000, Ukraine).
Email: miroslav_mb@ukr.net

Дата подання: 26 березня 2025 р.

Дата затвердження до друку: 29 липня 2025 р.

Цитування за ДСТУ 8302:2015

Май-Борода, М. Сакос святителя Феодосія Углицького в колекції Чернігівського історичного музею. *Сіверянський літопис*. 2025. № 4. С. 45–52. DOI: 10.58407/litopis.250406.

Цитування за стандартом APA

Mai-Boroda, M. (2025). Sakos sviatytelia Feodosiia Uhlytskoho v kolektsii Chernihivskoho istorychnoho muzeiu [The sakkos of Saint Theodosius Uhlytskyi in the collection of the Chernihiv Historical Museum]. *Siverianskyi litopys – Siverian chronicle*, 4, P. 45–52. DOI: 10.58407/litopis.250406.

